

İllüstratör Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun Kedi İmgeli Dergi Kapaklarına Kompozisyon Açısından Bir Yaklaşım

A Compositional Approach to Illustrator Gürbüz Doğan Ekşioğlu's Cat Image Magazine Covers

Hülya KAROĞLU¹
Funda SALT²

¹KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı, Konya, Türkiye

²Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskişehir, Türkiye

Bu araştırma "Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun Temaları ve Kedi İmgeli Dergi Kapağı İllüstrasyonlarının Tasarım Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

This research was produced from the master's thesis titled "The Themes of Gürbüz Doğan Ekşioğlu and the Cat Image Magazine Cover illustrations in terms of design".

Geliş Tarihi/Received: 26.07.2024
Revizyon Talebi/Revision Requested: 12.09.2024
Son Revizyon/Last Revision: 10.03.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 13.03.2025
Yayın Tarihi/Publication Date: 21.03.2025

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Funda SALT
E-mail: graf.tas.00@hotmail.com

Cite this article as: Karoğlu, H. & Salt F. (2025). A compositional approach to illustrator Gürbüz Doğan Ekşioğlu's cat image magazine covers. *Art and Interpretation*, 45, 164-173.

ÖZ

İllüstrasyonlar, gazete veya dergi metinlerini somutlaştırmak için yapılan resimlemelerdir. Türk Grafik tasarımcı Gürbüz Doğan Ekşioğlu, karikatürün mizah anlayışını, illüstrasyonun anlatımcı tavrıyla birleştirerek tasarım dilini oluşturmuştur. Ulusal ve Uluslararası bir ünü olan Ekşioğlu, birçok ödüle sahiptir. Ayrıca sanatçı, ürettiği karikatür, illüstrasyon ve dergi kapağı çalışmaları ile tanınmaktadır. Literatürde Gürbüz Doğan Ekşioğlu ile ilgili yapılan araştırmalarda, Ekşioğlu'nun dergi kapağı çalışmalarının bugüne dek yeterince incelenmeyişi bu araştırmanın yapılmasının esas nedeni olmuştur. Araştırmanın amacı, bu konuyla ilgili bundan sonra yapılacak olan yeni araştırmalara kaynaklık edecek olması düşüncesidir. Araştırmalarda dergi kapaklarına yeterince rastlanmayışı açısından özgün bir konuma sahiptir. Araştırmanın yöntemi; Nitel araştırmada görüşme, göstergebilimsel, betimsel ve içerik analizi oluşturmaktır. Kedi imgesi, Ekşioğlu'nun çalışmalarında çok sık yer verdiği temalardan birisidir. Ayrıca Ekşioğlu kedinin estetik yapısı ve özgür olmaları sanatçıların kediyi sevmelerinin temel nedeni olduğunu ifade etmiştir. Ekşioğlu'nun The New Yorker dergisi ve MediaCat dergisi için yapmış olduğu 15 adet kedi temalı kapak illüstrasyonları bulunmaktadır. Bu çalışmada, Ekşioğlu'nun 6 adet dergi kapak illüstrasyonları tasarım; konu, teknik, çizgi, ton, doku, leke, ön ve arka plan, kompozisyon, oran-orantı, renk ve üslup (biçem) açısından incelenmiş ve yorumlanmıştır. Geleneksel teknik ve dijital teknik ile işler üreten Ekşioğlu güncel konulara değinerek, olaylara karşı tavrını sessiz kalmayarak göstermiş olduğu duyarlılığıyla ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gürbüz Doğan Ekşioğlu, illüstrasyon, dergi kapakları, kedi

ABSTRACT

Illustrations are visual representations that are created to make newspaper or magazine texts concrete. Turkish graphic designer Gürbüz Doğan Ekşioğlu has developed his design perspective by combining the humorous approach of caricatures with his illustrations. Ekşioğlu, who has national and international recognition, has received numerous awards. Additionally, he is well known for his works in caricatures, illustrations, and magazine cover designs. A review of the literature on Gürbüz Doğan Ekşioğlu revealed that his works with magazine covers have not been adequately examined, which constitutes the primary rationale behind this study. The aim of the current study is to serve as a reference for future studies on this subject. The study holds a unique position due to the lack of research on magazine covers. The research methodology includes interviews as qualitative research techniques, semiotics, descriptive analysis, and content analysis. The cat image is one of the recurring themes in Ekşioğlu's works. The artist has stated that the aesthetic structure and independent nature of cats are the primary reasons why artists admire them. Ekşioğlu has created 15 cat-themed cover illustrations for The New Yorker and MediaCat magazines. In this study, six of Ekşioğlu's magazine cover illustrations were analyzed and interpreted in terms of design elements such as topic, technique, line, tone, texture, stain, figure-background, composition, proportion, color, and style. Creating works using both traditional and digital techniques, Ekşioğlu addresses contemporary issues and demonstrates his sensitivity by not remaining silent on social matters.

Keywords: Gürbüz Doğan Ekşioğlu, illustration, magazine covers, cat

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun doğuştan gelen çizim yeteneği, öğretmenleri tarafından keşfedilmiştir ve öğretmenleri Ekşioğlu'nun güzel sanatlar akademisine girmesini tavsiye etmişlerdir. Ayrıca sanatçı grafik eğitimiyle birlikte düşüncenin ve yaratıcılığın ön planda olduğunu, sanat dalı olmasının yanı sıra çeşitli ihtiyaçlara çözüm üretmeyi amaçlayan bir iletişim aracı olduğunu vurgulamıştır. Öğrencilik yıllarında nükteli ve eğlendirici kişiliği ön plana çıkmıştır ve mizah konulu çalışmalara yönelmiştir. Ekşioğlu, karikatür, illüstrasyon, tipografi, fotoğraf, resim, desen alanlarında birçok eser üretmiştir. Sürrealizm akımından etkilenen sanatçı, Rene Magritte'in çalışmalarındaki hem resimsel, plastik etkiye hem de yaratıcılığa ilgi duymuştur ve Magritte'in bazı çalışmalarındaki mizah anlayışı dikkatini çekmiştir (Öner, 2013). Ekşioğlu'nun çalışmalarında kullandığı temalar; merdiven, çukur, uçurum, aşk, ağaç, gökyüzü, şemsiye, elma, saat, zaman, fincan, kitap, kuş, deniz, balık, ip yumağı, kedi ve faredir.

Ekşioğlu'nun hayvan temalı çalışmaları içerisinde en fazla kedi figürünü ele aldığı gözlenmektedir. Bunun nedeni; The New Yorker dergisinin kedi kapaklarına olan ilgisi ve Ekşioğlu'nun kedi sever olmasıdır. Sanatçı kediyi şu şekilde açıklamaktadır: "Kedi kaprislidir; ama çok güzeldir. Ne aşından bakılırsa bakılsın daima bir estetik içindedir. Hem estetiği, hem de kişilikli olmasından dolayı sanatçılar kedileri sevmektedir. Kedi gururludur ve özgürlüğüne düşkündür. Sanatçı için, benim için de hayatta en değer verdiğim şey özgürlüğümdür" (Öner, 2013, s. 47).

Ekşioğlu öğrencilik yıllarında Amerikalı grafik sanatçısı Milton Glaser'e hayranlık duymaktadır. Çalışmalarını mektup aracılığıyla Milton Glaser'e ulaştıran Ekşioğlu, "işlerinin beğenildiğine ve alanında mükemmel" olduğuna dair olumlu dönüşler almıştır. Çalışmaları The New Yorker dergisi tarafından da beğenilmesi üzerine Ekşioğlu'nun yurt dışına açılmasını ve tanınmasını sağlamıştır. 1992 yılında The New Yorker dergisi için hazırladığı kedi temalı kapak illüstrasyonu ile birlikte belirli yıllarda kapak illüstrasyonları yayınlanmıştır. The New Yorker dergisi için 8 adet kapak tasarımı bulunmaktadır. Bu kapaklardan 4'ü kedi temalıdır. 2006 yılında Türkiye'deki MediaCat dergisi için her ay hazırladığı, şubat ayı hariç, kedi temalı kapak illüstrasyonları da yayınlanmıştır. MediaCat dergisi için 12 adet kapak tasarımı bulunmaktadır. Bu kapaklardan 11'i kedi temalıdır. Bu çalışmada Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun 6 adet kedi temalı kapak illüstrasyonları tasarım açısından incelenmiştir.

Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun ve dergi kapak illüstrasyonlarının tez konusu olarak ele alınmasının nedeni, sanatçının kendine özgü üslubu ve yenilikçi bakış açısıyla grafik tasarım sanatındaki öneminin ve yerinin vurgulanmasıdır. Ayrıca kedi temalı dergi kapak illüstrasyonlarıyla ilgili bir araştırmaya rastlanmayışı bir başka etkenidir.

Yöntem

Araştırmada, Nitel Araştırma Yöntemlerinden, Veri toplama araçlarından, Görüşme ve Röportaj; Veri çözümleme tekniklerinden ise Göstergebilimsel, Betimsel Analiz ve İçerik Analizi kullanılmıştır.

Görüşme formunun hazırlanması ile ilgili süreçte tez danışmanın görüşleri doğrultusunda soruların açıklığı, uygunluğu ve yeterliliği konusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Göstergebilimsel: Genel tanımıyla "kendi dışında bir şeyi temsil etmektedir ve bu temsil ettiği şeyin yerini alabilecek nitelikte olan nesne, biçim gibi" ifade edilmektedir. Gösterge, dil ile birlikte sanatın ve tasarımın içinde de varlığını göstermektedir. Simgeler, semboller, işaretler, reklam afişleri, sözcükler ve sanat alanında

oluşan dizgeler de gösterge olarak görülmektedir (Sümer, 2014, s. 29). Araştırmada, Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun dergi kapağı kedi illüstrasyonları ve diğer grafik tasarımları göstergebilimsel çerçevede analiz edilerek, elde edilen bulgular aracılığıyla yorumlanmıştır. İncelenen illüstrasyonların vermiş olduğu mesajların ne anlama geldiği çözümlenmeye ve incelenen çalışmaların anlam dünyasına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Kedi imgeli dergi kapakları tasarım öğeleri ve ilkeleri açısından değerlendirilmiştir.

Betimsel Analiz ve İçerik Analizi: Betimsel analiz, verilerin temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasıdır. Görüşülen veya gözlenen bireylerin görüşlerini doğru bir şekilde yansıtabilmek için direkt alıntılara yer verilmektedir. Elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmaktadır. Bu veriler açık ve sistematik bir şekilde betimlenmektedir. Yapılan bu betimlemeler açıklanmaktadır ve yorumlanmaktadır ve ayrıca neden sonuç ilişkileri irdelenmektedir. Betimsel, betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olarak dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizi, aynı verilerin belirli temalar aracılığıyla bir araya getirilerek anlaşılır bir şekilde düzenlenmesidir. Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kod ve temaların düzenlenmesi ve ayrıca bulguların tanımlanarak yorumlanmasıdır. İçerik analizi, daha detaylı bir çözümleme gerektirmektedir (Şimşek, 2012).

Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun Yaşamı ve Sanatı

22 Ocak 1954 tarihinde Ordu'nun Mesudiye ilçesinde doğmuştur. Sanatçı, devlet memuru Şevket Ekşioğlu ile ev hanımı Hatice Ekşioğlu'nun beş çocuğunun en küçüğü olarak dünyaya gelmiştir. Ekşioğlu'nun babası, ud çalan, türkü söyleyen, şiir yazar ve mizahı seven bir kişidir. Annesi ise, fındık ağasının kızı, duyarlı ve çalışkan bir kadındır. Ailesinden gelen bu özellikler Ekşioğlu'nun sanatının temelini oluşturmada önemli bir etken olup çocukluğunun ve gençlik döneminin Ordu'da mavilik ve yeşillikler içerisinde doğa ile iç içe geçmesi, sanatçının sanatsal gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Öner, 2013, s. 7; Baş, 2014).

Ekşioğlu, eğitimini Ordu Gazi İlkokulu'nda, Ordu Altınordu Ortaokulu'nda ve Ordu Lisesi'nde tamamlamıştır. İlkokul yıllarında kâğıt ve kalemle tanışan Ekşioğlu, kalemi eline her aldığı anda kenar süsleri ve resimler yapmaktadır. Ayrıca sanatçı ilerleyen sınıflarda resme olan ilgisi ve merakı gittikçe artmaktadır. Derslerine çalışmak yerine resim yapmaya devam eden Ekşioğlu ailesinin uyarılarına rağmen gizlice çizmeye devam etmektedir. İlk ve ortaokulda resim öğretmenlerinin verdiği ödevler, sanatçının ilk resimlerini oluşturmaktadır. Lise yıllarında aynaya bakıp kendi portresini çizen sanatçı, bazı zamanlar, ailesinin, arkadaşlarının ya da hayran olduğu sinema yıldızlarının portrelerini yapmıştır (Öner, 2013; Salt, 2024).

Ekşioğlu, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni üç yıl okuduktan sonra yatay geçişle Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, şuan ki Yıldız Teknik Üniversitesi'ne bağlı olan, Elektrik Mühendisliği'ne kaydolmuştur. Sanatçı bu bölümü okurken ulaşım sıkıntısı yaşadığı için aynı üniversiteye bağlı İnşaat Fakültesi'ne kaydolar ve bu bölümde iki yıl okumuştur. Ekşioğlu'nun sanata olan tutkusu da devam etmektedir. Aynı zamanda sanatçı çizim kursuna giderek Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu için sınavlarına hazırlanmıştır (Öner, 2013, s. 15). Gürbüz Doğan Ekşioğlu, 1973 yılında Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, şuan ki Marmara Üniversitesi Grafik Sanatlar Bölümünü derece ile kazanmıştır.

Ekşioğlu'nun illüstrasyona bakış açısı şu şekildedir: "İllüstrasyon bir sanat işi, bir problemin cevabı, bir bilginin açıklanması, sosyal ya da ticaretin görsel yorumudur. İllüstrasyon genel anlamda ise,

bir olayın ya da konu olarak ele alınan bir problemin yorumundan çok, bir hikâyeyi resimlemek ya da hikâyedeki bir olayı resimlemektir” (Becer, 2010, s. 210). Sanatçı için illüstrasyonun tanımı, çalışmalarında illüzyon olarak açıklarken; “fotoğrafın elde edemediği bir görüntüyü, hayali de içine katarak resimleme” olarak ifade etmektedir. Bir konuda yazmayı veya anlatmayı seven Ekşioğlu, çalışmalarında öyküsellliği ön planda tutmaktadır. Ayrıca Ekşioğlu’nun illüstrasyonlarında anlatım barındırdığını ve hikâyesi olan işler oluşturduğunu vurgulamıştır (Sönmezışık, 2022). Ekşioğlu, Grafik Tasarımın uygulama alanları içerisinde yer alan; içerik olarak karikatürün üslubu ile illüstrasyonun çizim anlayışıyla çalışmalar üretmektedir. Karikatürde dışavurumcu, esprili yönünün yanı sıra düşündürücü yapısını sade çizgilerle anlatılırken; Ekşioğlu illüstrasyonun içsel süsleyici anlatımından yararlanmaktadır. Gazete ve dergide karikatür tarzında hiçbir şekilde çizimler yapmamıştır. Karikatür yarışmalarında sanatçı, illüstrasyon tarzıyla yapmış olduğu çalışmalarla ödül almıştır. Böylece karikatürün yaratıcılık ve mizahını illüstrasyona taşıyarak özgün bir ifade biçimine dönüştürmüştür (Koçal, 2021).

Ekşioğlu, grafiğin ve görsel anlatımın temel araçlarından birisi olan yazının çalışmalarında yer almamasıyla birlikte mizah ve felsefenin kendisi için önemli olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca Ekşioğlu mizah ve felsefe aracılığıyla çalışmalarında yazıya gerek kalmadığını, işlerinin kendini anlattığını vurgulamıştır. Bu da Ekşioğlu’nun bütün çalışmalarına yansıyan yetenek ve zekanın özeti olarak da değerlendirilmektedir (Akyüz, 2014). Mizah ve felsefe ile izleyicisine farklı bir pencereden hitap etmeyi amaçlayan Ekşioğlu, felsefenin Sürrealist bir görüntünün arkasında olduğunu ve izleyiciyi şaşırtmanın önemli olduğunu ifade etmiştir. Ekşioğlu çalışmalarında karikatür sanatının mizahı ve felsefi yönünü, resim sanatının görsel zenginliğiyle birleştirerek sunmaktadır (Akyüz, 1998).

Çalışmalarını mektup aracılığıyla Milton Glaser’e ulaştıran Ekşioğlu, “işleriniz kendi alanlarında çok mükemmel” yazılı olumlu bir dönüş ile Glaser imzalı poster almıştır. Milton Glaser’in bu sözleri Ekşioğlu’nu heyecanlandırmış ve yurtdışına çıkması için bir aracı olmuştur. Milton Glaser normalde kimsenin dosyasına bakmadığını; fakat Ekşioğlu’nun dosyasına bakacağını söylemiştir. Glaser’in dosyasına bakıp beğenmediğinde insanların mesleklerini bıraktığını ifade etmiştir. Ekşioğlu burada bu durumda örnek aldığı bir davranış olmuştur. Ekşioğlu’na göre, dosyaya baktığınız ve beğenmediğiniz bir iş olduğu zaman, sizin anlayışınıza göre beğenmediğiniz işin o çağ için yeni bir şey olduğunu vurgulamıştır. Glaser, Ekşioğlu’nun çalışmalarını New Yorker dergisine uygun bulmuş ve bu dergiye yönlendirmiştir. New Yorker dergisi, Ekşioğlu’nun dosyasını almış ve “işleriniz çok iyi sizinle çalışmak istiyoruz” diyerek çağırmışlardır. Kapaklarının The New Yorker dergisi tarafından da beğenilmesi, Ekşioğlu’nun yurt dışına açılmasını ve tanınmasını sağlamıştır (İTURSG, 2016; Salt, 2024).

The New Yorker ve MediaCat Dergi Kapaklarında Kedi Teması

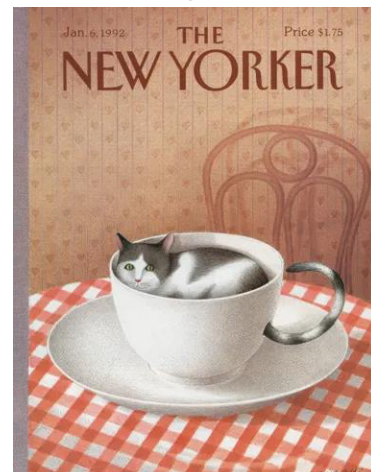
The New Yorker dergisi, Dünyada ve Amerika’da yaşanan her türlü güncel durum, olaylar, The New Yorker dergisinin kapak illüstrasyonunun temasını oluşturmaktadır. Bunlar; Toplumsal, çevresel ve politik olayları kapsamaktadır. Bu konulara romantik, esprili ve estetik illüstrasyonlarla yer verilmektedir. The New Yorker dergisini diğer dergilerden ayıran tek özelliği, kapağında görsele daha çok ağırlık verilmesidir. Görsel ifade diliyle izleyicisi arasında güçlü bir iletişim kurmaktadır. Bu özelliği görsel dil olan illüstrasyonlarının daha yalın, net ve anlaşılır olmasıyla onu daha çok etkili kılmaktadır. Birçok sanatçının farklı tarzlarının bir araya geldiği illüstrasyonlar derginin tasarım dilinin devamlılığı açısından önemli bir yere sahiptir (Köşnek, 2020).

MediaCat dergisinde; reklam, pazarlama, halkla ilişkiler, medya alanlarında Türkiye ve dünya gündeminden haber, makale, yorum, araştırma ve yazı dizileri yer almaktadır. Aynı zamanda 2002 yılından bu yana çeşitli sektörel eğitimler, konferans ve forumlar düzenlenmektedir. Dergi tarafından 2006’dan beri Felis Ödülleri ismiyle medya ödülleri düzenlenmektedir. MediaCat dergisinin içeriği kadar kapak tasarımları da okuyucusu tarafından dikkat çekmektedir. Dergi kapaklarına önem veren dergi yöneticileri, özel ve gündemdeki olaylar için yenilik getirmişlerdir. Tasarımları reklam ustaları, reklam fotoğrafçıları ve karikatüristler yapmaktadır. Burada iki amacının olduğunu söyleyen MediaCat yöneticileri: tasarımcıların ve sanatçıların ilgisini sektöre yoğunlaştırmak ve sektöre katkıda bulundukları için onlara tasarımlar aracılığıyla teşekkür etmektir (“Kariyer net”, 2007).

Gülbüz Doğan Ekşioğlu The New Yorker ve MediaCat dergi kapağı kedili illüstrasyonları için şu şekilde ifade etmektedir: “1992 yılında Ocak ayında kedili kapağım yayınlandı. Ben bir defasında kendi başıma kedi resmi yapmıştım. New Yorker dergisi, “bizim dergileri incele ve onun anlayışında bize çizimler yolla” dedi. Amerikan kütüphanesine gittim. New Yorker dergisinin bazı sayılarında kedi, köpek resimleri vardı. Kedili kapak The New Yorker dergisinde yayınlanınca ve bu dergide çok önemli bir dergi olunca Hürriyet gazetesi bunu 1.sayfada yer vererek “New Yorker dergisinde Gülbüz Doğan Ekşioğlu’nun kapağı yayınlandı.” Kapaklar çok beğenildi. New Yorker’da 8 adet dergi kapağının 4’ü kedilidir. MediaCat dergisi, Pelin Özkan “sizinle 1 yıl boyunca MediaCat dergisi kapaklarını yapmak istiyoruz; ama kedi konulu” dedi.” (Salt, 2024).

Gülbüz Doğan Ekşioğlu kedi temasını şu şekilde açıklamıştır: “Sanatçılar kediyi çok severler; çünkü sanatçılar özgürlüğü seven kişilerdir. Onlara vad edilen değerleri kabul etmek yerine kendi değerlerini ortaya koymayı isterler ve bu yüzden de kişisel özgürlüğü savunurlar, kedilerin estetik görüntüsü ve özgürlüğe düşkün olmaları sanatçıların kedileri sevmelerinin temel nedenidir” (Özsan, 2022). Kedi imgesi, zıt duyguları içerisinde barındıran ikilemleriyle; uyuşukluktan hareketliliğe, ani sıçrayışlarından miskinliğine, karsız ruh hallerinin ani ve beklenmedik değişkenliğine ve oyuncu halleriyle gizemli tarafları insanlar ve sanatçılar tarafından daima dikkat çekmektedir (Çelik ve Yayan, 2021, s. 643). Kediler ve fareler arasındaki ilişki, karmaşık olmasından ziyade bu ilişki kedilerin avcı içgüdülerinden kaynaklanmaktadır. Ekşioğlu, çizdiği kedili temalarda fareleri de ekleyerek arasındaki bu ilişkiyi sorgulatmaktadır (“Haber global”, 2023).

Bulgular

Görsel 1.
Gülbüz Doğan Ekşioğlu, fincan ve kedi, 27 x 20 cm, 1992

Konu ve Teknik: The New Yorker dergisinin temalarından birisi olan doğa ve hayvanları ele alan Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun bu sayıdaki çiziminin konusunu fincan ve kedi temaları oluşturmaktadır. 300 gram Schöchl kâğıt üzerine, sanatçının 0.1 milimetre rapido kalem ile dikey ve yatay çizgilerden oluşturduğu desende, tarama yöntemi kullanılmıştır. Taranan desen, hava fırçası (air brush) yardımıyla püskürtme yöntemi kullanılarak renklendirilmiştir. Sanatçının renklendirmede kullandığı boya ise rapido mürekkebidir (Salt, 2024).

Ön Yapı: Kapakta fincan, kedi, masa ve sandalye görülmektedir. Kedi, masanın üzerinde fincanın içinde bakışları izleyiciye yönelmiştir. Kareli bir örtü üzerinde duran fincanın kulpunu, fincanın içerisinde yatan kedinin kuyruğu ile tamamlanmaktadır. Arka tarafta kalp motifli bir fon bulunmaktadır. Sandalyenin gölgesi duvara yansımıştır. The New Yorker logosu ön planda yer alırken; tasarıma ise arka plandadır.

Arka Yapı: The New Yorker dergi kapağı için çizilmiş illüstrasyonda; fincan içindeki kedinin, özgür bir ruha sahip olduğu ve her şeye hâkim olduğu görülmektedir. Fincan kulpunun kedinin kuyruğu ile tamamlanması metaforu, doğaya karşı uyumlu olmasının yanı sıra baskın bir ruh yapısının olduğunu göstermektedir. Ayrıca izleyiciye farklı duygular uyandırması için tasarlanmıştır (Salt, 2024).

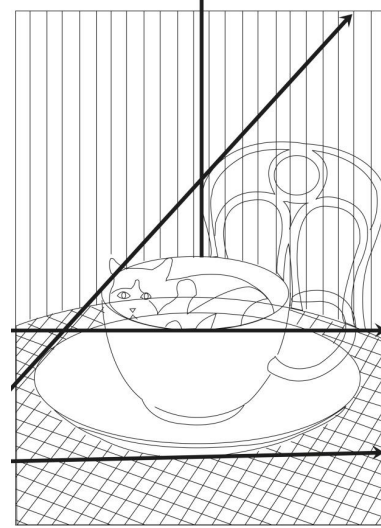
Oran-Orantı: Masa, fincan ve kedi ön planda; sandalye arka planda yer almaktadır. Kompozisyonda ön-arka ilişkisi verilmiştir. Fincan içerisindeki kediye vurgu yapılmıştır. Fincan boyutu olduğundan fazla büyük gösterilmiştir ve abartılı bir şekilde sunulmaktadır.

Çizgi ve Ton: Sanatçının çizgi kullanımı rahat ve yumuşak geçişlerin olduğu bir izlenim sunmaktadır. Kullanılan yumuşak çizgilerin sayesinde anlatılmak istenen konuyu desteklemektedir. Aynı zamanda izleyiciye canlı ve hareketli bir atmosfer içerisine sürüklemektedir. Tekniğin vermiş olduğu valör etkisi; açık, orta ve koyu tonlar eşit bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Arka planda koyu tonlar kullanılmıştır ve böylece ön plandaki figürler daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmışlardır.

Doku ve Leke: Her varlığın kendisine özgü gerçek bir dokusu olduğu görülmektedir. Arka plan, masa örtüsü ve sandalyenin çizgisel taraması görsel yapay bir doku izlenimi sunmaktadır. Görsel (yapay) doku etkileri sandalyenin yapısının sert geçişleri ile masa örtüsünün yapısının yumuşak geçişlerinde dikkat çekmektedir. Fincanın ve kedinin, ön plana çıkarılması için yapılan taramalar, görsel bir doku etkisi yaratmaktadır. Fincanın içerisinde yer alan kedinin ve kuyruğundaki hareketli yapıda, lekeli etkiler görülmektedir. Arka planın dokusu, ön plana doğru derinlik kazandırmıştır.

Renk: İzleyiciye farklı hisler uyandırması açısından, sıcak renkle oluşturulmuş monokrom (tek renk) etkisi görülmektedir. Ayrıca ana ve ara renklerle yapılan çalışmada, kahverengi tonların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Çalışmaya soldan verilen ışık, ön planda açık ve orta renk tonları kullanılırken; arka planda koyu renk tonlarına yer verilmiştir. Işık, ön planda daha belirgin, gölge ise arka planda görülmektedir. Arka planın koyu renk olması, ön plandaki ana temayı ön plana çıkarmaktadır. Tasarım açık-orta kahve tonlarından oluşurken; The New Yorker logosu, tasarımdaki renklerden koyu kahve tonu seçilerek bütünlük sağlanmıştır.

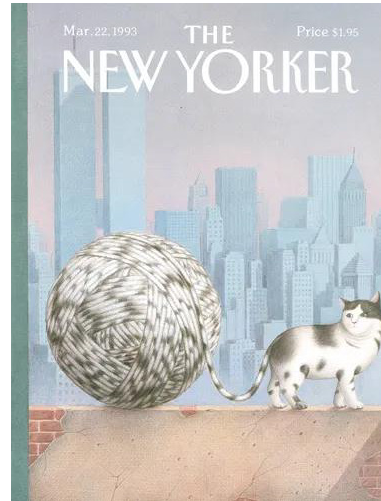
Üslup-Biçem: Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun konuyu Sürrealist bir üslup ile ele aldığı görülmektedir. Kapakta görülen illüstrasyonda; fincanın kulpunu, kedinin kuyruğu ile tamamlanmasını göstermektedir. Böylelikle gerçeküstü bir anlatım dili kullanmıştır. Ele aldığı kedi ve fincanı ise, yalın ve gerçekçi bir biçimde en ince ayrıntısına kadar yorumlamaktadır.

Görsel 1a.

Fincan ve kedi, dergi kapağının tasarım düzeni

Kompozisyon: Çizimin düzeninde, kompozisyon öğelerinin yatay olarak masa ile ikiye ayrıldığı görülmektedir. Asimetrik yerleştirmeye yakın bir düzenleme yer almaktadır. Masa, masanın üzerindeki fincan ve tabağı oval şekilde yumuşak çizgilerle konumlanmıştır. Kompozisyon iki yatay ile tabaktan ve sandalyeden geçen geniş bir üçgen parçaya ayrılmıştır. Ayrıca sandalye kenar çizgileri paralel diğer alanlara zıtlık teşkil edecek şekilde dikey olarak yerleştirilmiş ve hareket kazandırılmıştır. Düzlem üzerinde betimlenen masanın ve mekânın devam etmesi izlenimini vermesi açısından açık kompozisyon olarak nitelendirilmektedir.

Görsel 2.

Gürbüz Doğan Ekşioğlu, ip yumağı ve kedi, 27 x 20 cm, 1993

Konu ve Teknik: The New Yorker dergisinin temalarından birisi olan doğa ve hayvanları ele alan Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun bu sayıdaki çiziminin konusunu kedi ve ip yumağı temaları oluşturmaktadır. Ekşioğlu, Schöchl kâğıt üzerine rapido kalem ile tarayarak oluşturduğu desenini, hava fırçası ile püskürtme yöntemi kullanarak, boya olarak kullandığı rapido mürekkebi ile renklendirmektedir (Salt, 2024).

Ön Yapı: Kapağın arka planında bir kent silüeti, ön planda ise bir kedi ve ip yumağı görülmektedir. Sıvası dökülmüş bir dam üzerinde duran kedi çevresine meraklı gözlerle bakmaktadır. Kedinin kuyruğu, kediden büyük bir ip yumağının devamı gibi bir izlenim

vermektedir. The New Yorker logosu tasarımın ön planına çıkarılmıştır.

Arka Yapı: The New Yorker dergi kapağı için çizilmiş illüstrasyonda yer alan kedi, davranışsal açıdan tırmanmayı sevdiği için genellikle yüksek yerlerde görülmektedir. Kapakta, Amerika'yı temsil eden bir kent silüeti yer almaktadır. Kedinin kuyruğunun ip yumağı ile tamamlanması metaforu izleyiciye farklı hisler uyandırması açısından kedi temasına kapakta yer verilmiştir (Salt, 2024).

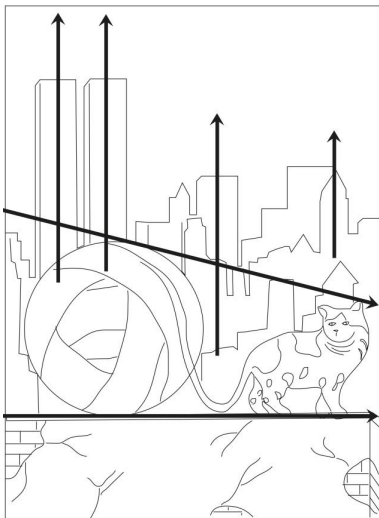
Oran-Orantı: Kompozisyonda yer alan dam üzerindeki kedi ve ip yumağı çalışmaya asimetrik olarak yerleştirilmiştir. Ön planda, kedi ve ip yumağı yer alırken; arka planda kent silüeti görülmektedir. Kompozisyon, ön-arka, uzaklık-yakınlık ve büyüklük-küçüklük ilişkisi kurularak oluşturulmuştur. Kedinin devasa ip yumağı büyüklüğünde kuyruğunun olması abartılı bir şekilde sunulmuştur.

Çizgi ve Ton: Ön plan, arka plana göre taramanın oluşturduğu etki ile daha yoğun ve çizgisel bir yapıdadır. Işık ve gölge etkisi, taramanın vermiş olduğu çizgi değerleriyle ortaya çıkmaktadır. Tonlama, arka tarafta koyu tonlar ağır basarken; ön tarafa doğru orta ve açık ton olarak geçişler görülmektedir. Açık ton sayesinde ön plandaki figürler daha belirgin bir hale gelmiştir.

Doku ve Leke: Ön planda taramanın oluşturduğu dokusal etkiler, net ve daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Damın, kedinin ve ip yumağının yapısı görsel (yapay) bir doku etkisi sunmaktadır. Arka planın dokusu, ön plana doğru derinlik kazandırmıştır. Arka planda yer alan yapıların ve gökyüzünün lekesel bir etkisi görülmektedir. Ön planda yer alan ip yumağı, kedi üzerindeki benekler lekesel etki vermektedir.

Renk: Çalışmada mavi renk ve kırmızı renk kullanılmıştır. Mavi rengin ve kırmızı rengin oluşturduğu zıtlık dikkat çekmektedir. Bu renklerin etkisi ön plan ve arka plan olarak ayrılmaktadır. Ön plan kırmızı tonlarda iken; arka plan ise mavi tonlardadır. Sağ taraftan verilen ışığın etkisi, ön planda görülürken; gölge etkisi ise arka planda görülmektedir. Mavinin tonlarından oluşan tasarımda; The New Yorker logosunun rengi ise beyaz olarak kullanılmıştır.

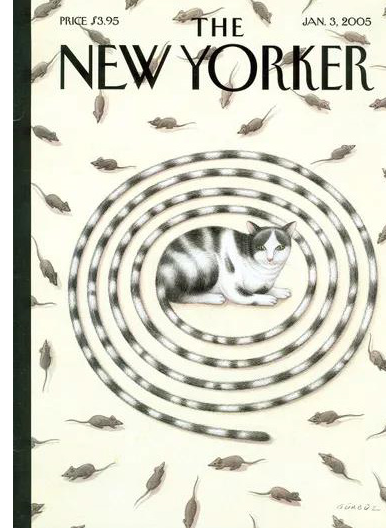
Üslup-Biçem: Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun konuyu Sürrealist bir üslup ile ele aldığı görülmektedir. Kapakta görülen illüstrasyonda; kedinin kuyruğunun devamı ip yumağına dönüşmesini göstermesidir. Böylelikle gerçeküstü bir anlatım dili kullanmıştır. Ele aldığı kedi ve ip yumağını ise, yalın ve gerçekçi bir biçimde en ince ayrıntısına kadar yorumlamaktadır.

Görsel 2a.

İp yumağı ve kedi, dergi kapağının tasarım düzeni

Kompozisyon: Çizimin düzeninde arka plandaki kent silüeti dikey olarak konumlandırılırken; ön plandaki kedi, dam ve ip yumağı yatay olarak yerleştirilmiştir. Yumaktan başlayıp kedinin kulağından geçen diyagonal bir çizgi oluşmasıyla açılı üçgene benzer bir alan dikkat çekmektedir. Düzlem üzerinde betimlenen damın ve kentin devam ediyormuş izlenimi bu çalışmanın, açık kompozisyon olduğunu göstermektedir.

Görsel 3.

Gürbüz Doğan Ekşioğlu, kedinin kurnazlığı, 27 x 20 cm, 2005

Konu ve Teknik: The New Yorker dergisinin temalarından birisi olan doğa ve hayvanları ele alan Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun bu sayıdaki çiziminin konusunu kedi ve fare temaları oluşturmaktadır. Ekşioğlu, Schöchler kâğıt üzerine rapido kalem ile tarayarak oluşturduğu desenini, hava fırçası (air brush) ile püskürtme yöntemi uygulamıştır. Desenini renklendirmek için boya olarak rapido mürekkebi kullanmıştır (Salt, 2024).

Ön Yapı: Kapağın merkezinde bir kedi yer almaktadır. Kedinin etrafında birden fazla fare bulunmaktadır. Kedinin gözleri izleyiciye odaklanmıştır. Kedinin kuyruğu helezon bir biçimde aralıklı bir şekilde kendine doğru kıvrılmıştır. Kedi bir şeyleri bekler vaziyette pusuda durmaktadır. The New Yorker logosu tasarımın ön planında yer almaktadır.

Arka Yapı: The New Yorker dergisi kapağı için çizilmiş illüstrasyonun merkezinde yer alan kedi, kuyruğunun ip gibi sarmal bir konumda olması ve etraftaki farelerin kedinin kuyruğun içinden geçerek, pusuda bekleyen kediye ulaşması izlenimi verilmiştir. Kedinin avlanma içgüdüsüne gönderme yapılmıştır. İzleyiciye farklı düşünceler uyandırması açısından kedi ve fare temalarına kapakta yer verilmiştir (Salt, 2024).

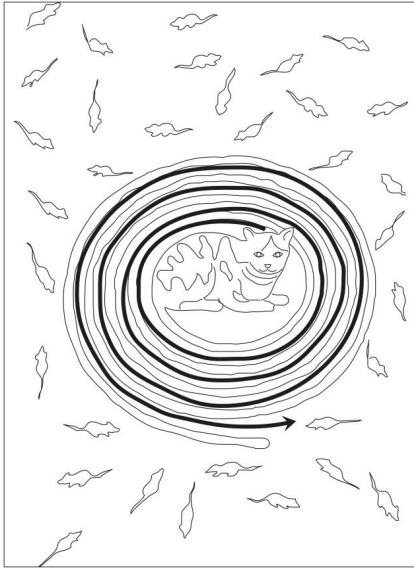
Oran-Orantı: Kedinin kapladığı alan ile farelerin kapladığı alan arasındaki ilişki, büyüklük-küçüklük oluşturmaktadır. Merkezde yer alan kediye vurgu yapılmaktadır. Kedinin kuyruğunun uzunluğu abartılı bir biçimde gösterilmiştir. Kompozisyon, arka ve ön plan arasındaki boşluk-doluluk ile birbirini dengelemektedir.

Çizgi ve Ton: Merkezde yer alan kedi, taramanın vermiş olduğu etki ile daha çizgisel koyu tonlarda yer verilirken; merkez etrafındaki fareler, kontur çizgilerle daha belirgin bir şekilde gösterilmiştir. Kedinin kuyruğunun kıvrımlı çizgileri ve farelerin çizgi yönleri hareket kazandırmıştır. Tonlama ağırlıkta olarak kedinin tüylerinde kullanılmıştır. Farelerde yüzeysel ve düz bir tonlama yapılırken; kediye detaylı ve yoğun bir şekilde tonlama yapıldığı görülmektedir. Böylece ana temanın ön plana çıkarılması sağlanmıştır.

Doku ve Leke: Kedinin gövdesinde ve kuyruğunda yer alan benekler, düzenli dokular oluşturmaktadır. Kedinin duruşunda yumuşak ve rahat görsel yapay dokular görülmektedir. Kedinin tüylerinde ve kuyruk kısmında lekesele etkilere yer verilmiştir.

Renk: Tasarımda kahverengi ve gri gibi ara renk tonları kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın genelinde ağırlıkta olarak koyu tonlar hâkimdir. Işığın etkisi, kompozisyona eşit şekilde dağılmaktadır. Farelerin gölgeleri de yansımaktadır. Tasarımda kullanılan gri tonların zıttı olarak The New Yorker logosu da siyah tercih edilmiştir.

Üslup-Biçem: Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun konuyu Sürrealist bir üslup ile ele aldığı görülmektedir. Kapakta görülen illüstrasyonda; kedinin kuyruğunun olduğundan fazla uzun olması ve helezon şeklinde kıvrılmasını göstermesidir. Böylelikle gerçeküstü bir anlatım dili kullanmıştır. Ele aldığı kedi ve fareyi ise, yalın ve gerçekçi bir biçimde en ince ayrıntısına kadar yorumlamaktadır.

Görsel 3a.

Kedinin kurnazlığı, dergi kapağının tasarım düzeni

Kompozisyon: Çizimin düzeninde alanın merkezinde kedi, dairesel olarak yerleştirilmiştir. Düzlem üzerinde betimlenen etrafta gezen fareler, resmin sınırları dışında da sürüp gitmesi izlenimini vermesiyle birlikte açık kompozisyonudur.

Görsel 4.

Gürbüz Doğan Ekşioğlu, meditasyon, 28 x 27 cm, 2006

Konu ve Teknik: 2006 yılı kapsamında, Ocak ayı için tasarlanan kedi temalı dergi kapağı illüstrasyonudur. Kâğıt üzerine karışık teknik uygulanmıştır. Rapido tarama tekniği ile renklendirmede suluboya tekniği kullanılmıştır.

Ön Yapı: Kapakta bir kedi, yılbaşı süsleri ve kent silueti görülmektedir. Kedi bir ev çatısı üzerinde arkası dönük bir vaziyette durmaktadır. Kedinin üzerinde renkli yılbaşı ağacı süsleri bulunmaktadır ve kedinin bedenine dolanmış renkli süsler görülmektedir. Ayrıca çatının üzerinde etrafa saçılmış süsler bulunmaktadır. Kedi, arka planda yer alan kent silüetine bakmaktadır. MediaCat logosu, tasarımın ön planına çıkartılmıştır.

Arka Yapı: Yılbaşı, Miladi takvime göre, 31 Aralık'ı, 1 Ocak'a bağlayan gecedir. MediaCat dergisinin Ocak ayı için tasarlanmış yılbaşı temalı kapağıdır. Meditasyon, derin düşünme ve iç huzurun öz varlığı ulaşmasıdır. Bu kavram, kedi üzerinden, bir yılı gözden geçirmeyi anlatmaktadır.

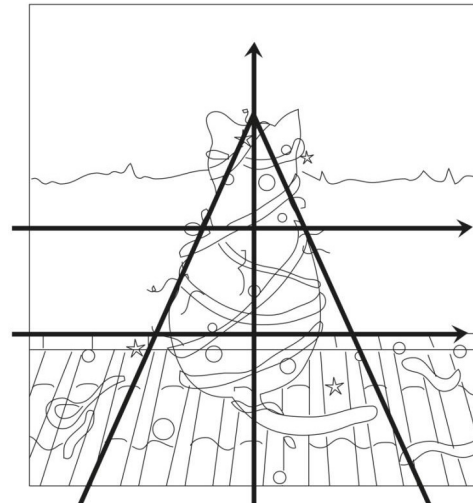
Oran-Orantı: Tasarımda gökyüzü ile kent silueti, deniz ile çatı yatay bir şekilde kompozisyona yerleştirilmesi ve kedinin merkeze dikey olarak konumlandırılması birbirini dengelemektedir. Ön-arka, büyüklük-küçüklük ve yakınlık-uzaklık ilişkisi görülmektedir. Kompozisyonun merkezinde yer alan kediye, vurgu yapılmıştır.

Çizgi ve Ton: Ön planda yer alan kedi ve çatı imgeleri koyu tonlarda ve çizgisel bir şekilde görülürken; arka planda ise az bir çizgi ile açık tonların hâkim olduğu bir düzenleme görülmektedir. Çizgilerin ton değerleri, çalışmaya derinlik kazandırmaktadır.

Doku ve Leke: Ön planda bulunan çatı, kedi ve yılbaşı süsleri dokusal bir etki yaratırken; arka planda yer alan şehir silüetindeki yapılar lekesele bir etki içerisinde verildiği görülmektedir.

Renk: Tasarımda ağırlıklı olarak kahve tonları kullanılmıştır. Ön plan, arka plana göre daha net, belirgin ve canlı renkler hâkimdir. Arka planda kullanılan renklerin geçişi mat ve belirsizdir. Işık, tam olarak merkezden ve karşıdan gelmektedir. Tasarımdaki denizin mavi rengi MediaCat logosunda kullanılarak bütünlük sağlanmıştır.

Üslup-Biçem: Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun konuyu Sürrealist bir üslup ile ele aldığı görülmektedir. Kapakta görülen illüstrasyonda; kedinin yılbaşı ağacı gibi süslenmesini göstermesidir. Böylelikle gerçeküstü bir anlatım dili kullanmıştır. Ele aldığı kediye ise, yalın ve gerçekçi bir biçimde en ince ayrıntısına kadar yorumlamaktadır.

Görsel 4a.

Meditasyon, dergi kapağının tasarım düzeni

Kompozisyon: Çizimin düzeninde, kedi kompozisyonun merkezinde bulunmaktadır. Aynı zamanda kedi dikey bir şekilde ko-

numlandırılırken; kent silüeti ise yatay bir şekilde yerleştirilmiştir. Kompozisyon, kentin bulunduğu kısımdan ve çatının bulunduğu kısımdan paralel bir şekilde, iki yatay çizgiden ayrılmaktadır. Kedinin kafasının merkezinden beden kenar çizgilerine doğru iki diyagonal çizgi indirildiğinde kedinin üçgen bir yapı içerisinde yerleştirildiği görülmektedir. Çatının ve kentin, resmin dışında da devam ediyormuş izlenimini vermesiyle birlikte bu çalışma, açık kompozisyon oluşturmaktadır.

Görsel 5.

Gülbüz Doğan Ekşioğlu, kedi ve gazete, 28 x 27 cm, 2006

Konu ve Teknik: 2006 yılı kapsamında, Mart ayı için tasarlanan kedi temalı dergi kapağı illüstrasyonudur. Kâğıt üzerine karışık teknik uygulanmıştır. Rapido tarama tekniği ile renklendirme de suluboya tekniği kullanılmıştır.

Ön Yapı: Kapağın merkezinde bir kedi ve bir gazete bulunmaktadır. Kedinin gözleri izleyiciye odaklanmıştır. Kedi aynı zamanda gazetenin üzerinde oturmaktadır ve aynı zamanda kedinin bedeni gazete kupürleriyle kaplı olduğu görülmektedir. Kedi, gazete ile bir bütünlük oluşturmaktadır. Kedinin bedenindeki kupürlerde; sayfalardan haberler, figürler, fincan, göz, uzay mekiği, yapılar gibi semboller yer almaktadır. MediaCat logosu tasarımın ön tarafına çıkartılmıştır.

Arka Yapı: Kedinin dik ve asil duruşu, Mısır heykelleri izlenimi vermektedir. Kediler, dış dünyayı merak etmeyi, gezmeyi ve etrafı keşfetmeyi seven canlılardır. Gazete ise insanlara güncel olaylar hakkında bilgi vermektedir. Bundan dolayı kedi ve gazete arasındaki bağlantının metaforik bir anlatımı söz konusudur.

Oran-Orantı: Ön plandaki kedi ve gazete ve arka plandaki boşluk hissi, bu kompozisyonu iki plan doğrultusunda, boşluk-doluluk olarak dengelemektedir. Ön-arka ve yakınlık-uzaklık ilişkisi kurulmuştur. Merkezde yer alan kediye vurgu yapılmıştır.

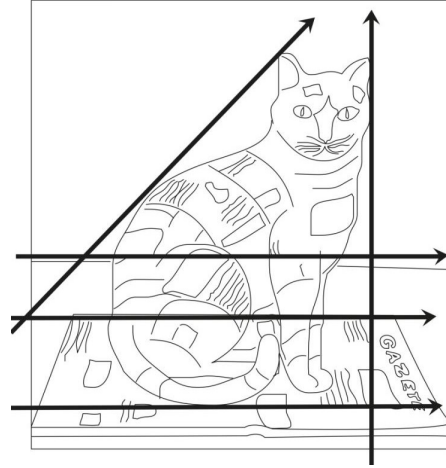
Çizgi ve Ton: Kedinin ve gazetenin ayrıntılı bir şekilde çizilmesi, zeminin çizgileri ve kedinin dış hattı kontur çizgileriyle verilirken; üzerindeki gazete kupürleri detaylı bir şekilde ve çok fazla çizgisel olarak ele alınmıştır. Kedi kontur çizgisiyle, gazeteden ayrılmaktadır. Tonlama ise arka plan ön plana göre daha koyu ve orta tonlarda olup; ön plan açık tonlarla verilmiştir.

Doku ve Leke: Gazetede ve kedinin bedeninde yer alan çizgiler, çizimlerde dokuların ve lekelerin etkileri görülmektedir. Gazetenin görsel (yapay) doku etkisi görülmektedir ve kedinin üzerindeki gazete kupürleri lekesel etkiler yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

Renk: Siyah renk, beyaz renk, sarı renk, kırmızı renk ve gri gibi ara tonlar kullanılmıştır. Kedinin göz rengi ile arka plandaki renk yakın tondadır. Işık, sağ taraftan gelmektedir ve kedinin gölgesi sol ta-

rafa düşmüştür. Tasarımda gazete yazısındaki kırmızı renk, MediaCat logosunda kullanılarak süreklilik oluşturmuştur.

Üslup-Biçem: Gülbüz Doğan Ekşioğlu'nun konuyu Sürrealist bir üslup ile ele aldığı görülmektedir. Kapakta görülen illüstrasyonda; gazete ile kaplı bir kediye göstermesidir. Böylelikle gerçeküstü bir anlatım dili kullanılmıştır. Ele aldığı kedi ve gazeteyi ise, yalın ve gerçekçi bir biçimde en ince ayrıntısına kadar yorumlamaktadır.

Görsel 5a.

Kedi ve gazete, dergi kapağının tasarım düzeni

Kompozisyon: Çizimin düzeninde; merkezde bir kedi dikey bir şekilde durmaktadır. Kedinin sol tarafından yatay bir diyagonal bir çizgi çizildiğinde kedi üçgen bir yapı içerisine yerleştirildiği görülmektedir. Kompozisyon, arka plandaki zemin çizgisi ile gazete çizgisi yatay bir şekilde paralellik oluşturmaktadır. Düzlem üzerinde betimlenen mekânın, devamlılığı bu çalışmaya, açık kompozisyon etkisi vermektedir.

Görsel 6.

Gülbüz Doğan Ekşioğlu, ip yumağı ve kedi, 28 x 27 cm, 2006

Konu ve Teknik: 2006 yılı kapsamında, Mayıs ayı için tasarlanan kedi ve ip yumağı temalı dergi kapağı illüstrasyonudur. Kâğıt üzerine karışık teknik uygulanmıştır. Rapido tarama tekniği ile renklendirme de suluboya tekniği kullanılmıştır.

Ön Yapı: Kapağın merkezinde bir kedi görülmektedir. Etrafında renkli iplik yumakları bulunmaktadır. Her iplik yumagından çıkan ipler, çalışmanın odak noktasında bulunan kedide buluşmaktadır. İp yumakları, kedinin bıyığında birleşmektedir. Kedinin bıyığının uzantısı ip yumaklarıdır. Kedinin gözü dikkatli bir şekilde izleyiciye bakmaktadır. MediaCat logosu, tasarımın arka tarafında yer alarak

tasarımı ön tarafa çıkarmıştır. Logodaki M, d, a ve t harfleri üzerinde renkli ip yumakları uçuşmaktadır. Tasarımda renkli ip yumaklarının yerleştirilmesi, görsel süreklilik oluşturmuştur. Ayrıca renkli ipler, tasarıma hareketlilik kazandırmıştır.

Arka Yapı: Kedinin bıyıkları, çevresini keşfetmesinde dokunma duyusu için önemlidir. Kedinin bıyıklarının uzantısı ip yumağına dönüştürüldüğü metaforu oluşturulmuştur. Kedilerin ip yumağı ile oyun oynamayı sevdiklerini anlatmaktadır.

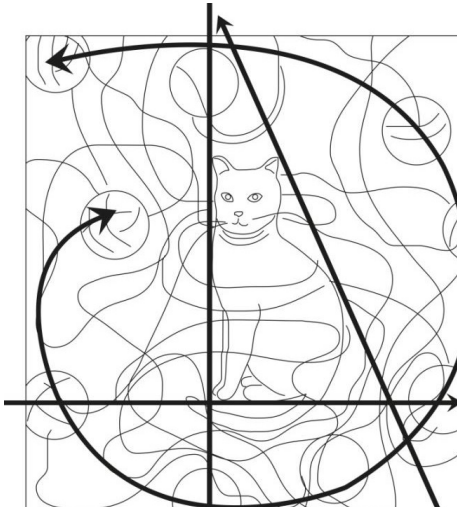
Oran-Orantı: Tasarımın merkezinde yer alan kedi ve ip yumakları orantılı bir şekilde kompozisyona yerleştirilmiştir. Kedi ve ip yumaklarının kapladığı alan ile geri kalan beyaz bir alan arasındaki doluluk ve boşluk ilkesinin dengelendiği görülmektedir. Büyüklük-küçüklük ilişkisi üzerine kurulmuştur. İp yumaklarının yerleştirilmesi hareketlilik kazandırmıştır. Kedi ve ip yumaklarına vurgu yapılmıştır.

Çizgi ve Ton: İp yumaklarında ve ip yumaklarından uzayıp giden iplerde çizgisel etkiler kendini göstermektedir. İp yumaklarında ve kedinin dış yapısı kontur çizgi ile gösterilmiştir. Kediyi ön plana çıkarmak için kontur çizginin etkisini göstermektedir. Kontur çizgi, kedi ile arka planın ayrışmasına katkı sağlamıştır. Tonlama, kedinin tüylerinde koyu, orta tonlar olarak görülmektedir. Aynı şekilde ip yumaklarının da ışık ve gölgesini vermek için koyu, orta ve açık tonlar verilmiştir.

Doku ve Leke: Kedinin tüylerinde ve ip yumaklarında görsel (yapay) doku etkisi görülmektedir. Kedinin üzerindeki çizgilerde ve ip yumaklarının oluşturduğu gölgelerde ise lekesele etkiler kendini göstermektedir.

Renk: Siyah renk, beyaz renk, ana ve ara renkler kullanılmıştır. Kedi koyu renk tonlarında görülürken; ip yumakları ise her rengin ayrı bir şekilde kendi renginde tonlaması görülmektedir. Kırmızı ip yumağının üzerinde; açık, orta ve koyu tonlarına yer verilmiştir. Işık, sol taraftan gelmektedir ve kedinin gölgesi sağ tarafa düşmektedir. Tasarımda ip yumakları ana ve ara renkler; sarı, kırmızı, mavi, turuncu, yeşil kullanılmıştır ve kullanılmayan mor renge ise MediaCat logosunda yer verilerek tamamlanmıştır.

Üslup-Biçem: Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun konuyu Sürrealist bir üslup ile ele aldığı görülmektedir. Kapakta görülen illüstrasyonda; kedinin bıyığının uzantısı yumaklardan çıkan ipler ile bağlantılı olduğunu göstermesidir. Böylelikle gerçeküstü bir anlatım dili kullanılmıştır. Ele aldığı kedi ve ip yumağını ise, yalın ve gerçekçi bir biçimde en ince ayrıntısına kadar yorumlamaktadır.

Görsel 6a.

İp yumağı ve kedi, dergi kapağının tasarım düzeni

Kompozisyon: Çizimin düzeninde, merkezinde bir kedi ve kedinin etrafında renkli ip yumakları yerleştirilmiştir. Kedi çalışmanın odak noktasında durmaktadır ve bulunduğu yerden yatay bir çizgi, durduğu yerden dikey ve sırt tarafından diyagonal bir çizgi uzatıldığı kedinin üçgen bir yapının içerisine konumlandırıldığı görülmektedir. Kompozisyona yerleştirilen renkli ip yumakları, kedinin etrafına sol üst köşeden başlayıp yuvarlak bir şekil oluşturacak şekilde merkeze doğru kıvrılmaktadır. Düzlem üzerinde betimlenen ip yumaklarının, resmin sınırlarında devam ettiği hissi açık kompozisyon etkisi vermektedir.

Sonuç

Sanat ve tasarım disiplinlerinin buluştuğu bir noktada duran Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Sürrealizmin önemli temsilcilerinden birisi olarak da Çağdaş Türk sanatında önemli bir yere sahiptir. Kedinin tanımı: estetik, özgürlük, gurur, temizlik, asil, kaprisli, huzur ve mutluluk gibi kavramlarının karşılığı olduğunu Ekşioğlu söyleşilerinde dile getirmekte, çalışmalarıyla ve uygulamaları ile eserlerini ortaya koymuş ve sanat camiasına en kapsamlı illüstrasyon örneklerini kazandırmıştır. Ekşioğlu kedileri şu şekilde ifade etmektedir: "Sanatçı ve yazarlar ne kadar bağımsızlıklarına ve özgürlüklerine düşkünseler, kedilerde o şekilde özgür hareket edebilen bağımsız canlılardır. Kediler, hassastır, gururludur; hayatını en güzel şekilde yaşayabilen tek canlıdır" diyerek kedi imgesinin önemini vurgulamış ve çoğu illüstrasyonlarında yer vermiştir. Bu araştırmada The New Yorker ve MediaCat dergilerinden her ikisinden üçer adet olmak üzere toplamda altı adet kedi imgeli kapaklar ele alınmış ve incelenmiştir.

Araştırmada, Türk Grafik Tasarım Tarihinin önemli Grafik Tasarımcılarından birisi olan Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun Amerika ve Türkiye'nin önemli iki dergisine yapmış olduğu kedi temalı 6 adet kapak illüstrasyonları ele alınarak değerlendirildiğinde, Türkiye'de Grafik Tasarım alanında önemli işler üreten sanatçının Amerika'nın önemli bir dergisinde kabul görmesi, takdir edilmesi ve uluslararası bir sanatçı olarak tanınması önemli bir göstergedir. Amerika ve Türkiye'de yayınlanan The New Yorker ve MediaCat dergilerinin kapaklarında illüstrasyon kullanımı ağırlıklı olarak tercih edildiği gözlenmiştir. The New Yorker dergi kapaklarında kullanılan tasarımlar, gündelik veya güncel konularla ilgilidir ve ayrıca içeriği ile ilgili bilgi verdiği görülmüştür. MediaCat dergi kapaklarında kullanılan tasarımları ise gündelik veya güncel konularla ilgili olmasının yanı sıra MediaCat dergisinin isminden yola çıkarak 2006 yılının kapak koleksiyonunu oluşturmuştur.

Dergi kapaklarında kullanılan kedili temaları görsel iletişim yönünden önemli bir unsur olmuştur. Tasarımlarda genel olarak ana tema olarak kedi imgesi kullanılmıştır ve kedi ile ilgili özellikler sorgulayıcı ve hikayeci bir anlatım dili ile izleyiciye sunulduğu görülmüştür. Tasarımlarda Ekşioğlu'nun sık kullandığı boşluk, asıl anlatılmak istenen konuyu daha net göstermesi açısından başvurduğu bir ilkedir. Tasarımlarda verilmek istenen mesajın düz anlamlarının yanı sıra metafor anlamına başvurduğu görülmüştür.

Tasarımların genelinde teknik olarak, The New Yorker dergi kapaklarında rapido kalem ile tarama ve renklendirme ise rapido mürekkebi püskürtme ile yapılmıştır. MediaCat dergi kapaklarında, karışık teknik uygulanmıştır. Bunlar; kağıt üzerine suluboya veya tuval üzerine yağlıboyadır. Kompozisyonlarının genelinde; ön-arka ilişkisi ve boşluk-doluluk ilkesine göre yerleştirilmiştir. Ayrıca kapakların genelinde, açık kompozisyon uygulanmıştır. Kedilerin konu olduğu dergi kapağı illüstrasyonları, ağırlıklı olarak merkezi kompozisyonlardan oluşmaktadır. Kompozisyonlarda; merkezde ana tema olan kedi yer alırken; yatay-dikey ve dairesel konumlandırılma daha çok dikkat çekmektedir. Oran-Orantı; büyüklük-kü-

çüklük ilişkisi, uzaklık-yakınlık ilişkisi ile genellikle kediye vurgu yapılmıştır. Tasarımların genelinde çizgi, ton, doku, leke ve renk; rahat, özgür çizgi taramalarının yanı sıra açık-orta-koyu tonların oluşturduğu valör etkisi görülmektedir. Tasarımlardaki gerçek ve görsel doku ile tekniğin vermiş olduğu yer yer lekesele etkiler dikkat çekmektedir. Renk geçişlerindeki etkiler monokrom etkisi yaratmaktadır. Çizginin ve rengin vermiş olduğu etki ile derinlik hissi verilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - H.K., F.S.; Tasarım - H.K., F.S.; Denetleme - H.K., F.S.; Kaynaklar - H.K., F.S.; Materyaller- H.K., F.S.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi H.K., F.S.; Analiz ve/veya Yorum - H.K., F.S.; Literatür Taraması- H.K., F.S.; Yazıyı Yazan - H.K., F.S.; Eleştirel İnceleme- H.K., F.S.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept- H.K., F.S.; Design- H.K., F.S.; Supervision- H.K., F.S.; Resources- H.K., F.S.; Materials- H.K., F.S.; Data Collection and Processing - H.K., F.S.; Analysis and Interpretation- H.K., F.S.; Literature Search- H.K., F.S.; Writing Manuscript- H.K., F.S.; Critical Review- H.K., F.S.

Conflict of Interest: The author have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Akyüz, U. (1998). Gerçeküstü bir mizah. *Kültür Sanat/Radikal*.
- Akyüz, U. (2014). *Mizah, sanat, felsefe*. Yakından Sanat.
- Baş, B. (2014). Uzaklarda bir Ordulu: Gürbüz Doğan Ekşioğlu. *Ordu SMMM Odası*.
- Becer, E. (2010). *Modern sanat ve yeni tipografi*. Dost Kitapevi Yayınları.
- Çelik, E. & Yayan, G. H. (2021). Toplumsal olayların Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun sanatçı kimliğine yansımaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (53).
- Öner, I. (2013). Milton Glaser ve Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun yaratma aşamasındaki kesişme ve ayrılma noktaları [Yüksek Lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Salt, F. (2024). *Gürbüz Doğan Ekşioğlu'nun temaları ve kedi imgeli dergi kapaklarının tasarım açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü].
- Sümer, N. (2014). *Çağdaş sanatta karşı metaforlar* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana Sanat Dalı].

Şimşek, A. (Ed.) (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Erişim adresi: ekampus.anadolu.edu.tr.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakça

- Haber global (HG). (2023, 2 Aralık). Kediler ve Fareler arasındaki Karışık İlişki. Erişim tarihi: 28-11-2023. <https://haberglobal.com.tr/yasam/tom-ve-jerry-gercek-oldu-iste-viral-olan-o-video-299965>
- ITURSG (2016, Şubat). Gürbüz Doğan Ekşioğlu "virgöl" sergisi. <https://www.youtube.com/watch?v=UPQK51E9RM&t=40s>.
- Kariyer net (KN). (2007). Dokuz canlı dergi: Mediacat. Erişim tarihi: 13-10-2023. <https://www.kariyer.net/kariyer-rehberi/dokuz-canli-dergi-mediacat/>
- Koçal, S. (2021, Haziran). Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Suna Koçal ile yolculuk 14. Bölüm <https://www.youtube.com/watch?v=ChWj4wsKSLQ>.
- Köşnek, N. (2020, 28 Mayıs). The new yorker: illüstrasyonlarıyla dikkat çeken bir klasik. Erişim tarihi: 15-05-2023. <https://www.themaggar.com/the-newyorker-dergisi-kapaklari/>
- Özsan, E. (2022, 16 Kasım). Gürbüz Doğan Ekşioğlu: sanatçılar özgürlüğü seven kişilerdir. Erişim tarihi: 07-05-2023. <https://www.edebiyathaber.net/gurbuzdoganeksioglu-sanatcilar-ozgurlugu-seven-kisilerdir/>
- Sönmezşık, K. (2022, Ağustos). Bize sanattan bahset Gürbüz Doğan Ekşioğlu. <https://www.youtube.com/watch?v=MU1K-46V9m7k&t=1048s>.

Görsel Kaynakça

Görsel 1.

www.newyorker.com/magazine/1992/01/06

Görsel 2.

www.newyorker.com/magazine/1993/03/22

Görsel 3.

www.newyorker.com/magazine/2005/01/03

Görsel 4.

Fotoğraf: Funda Salt, MediaCat dergisi, Ocak 2024

Görsel 5.

Fotoğraf: Funda Salt, MediaCat dergisi, Mart 2024

Görsel 6.

Fotoğraf: Funda Salt, MediaCat dergisi, Mayıs 2024

Structured Abstract

Illustrations are visual representations that are created to make newspaper or magazine texts concrete. Turkish graphic designer Gürbüz Doğan Ekşioğlu has developed his design perspective by combining the humorous approach of caricatures with his illustrations. Ekşioğlu, who has national and international recognition, has received numerous awards. Additionally, he is well known for his works in caricatures, illustrations, and magazine cover designs. A review of the literature on Gürbüz Doğan Ekşioğlu revealed that his works with magazine covers have not been adequately examined, which constitutes the primary rationale behind this study. The aim of the current study is to serve as a reference for future studies on this subject. The study holds a unique position due to the lack of research on magazine covers. The research methodology includes interviews as qualitative research techniques, semiotics, descriptive analysis, and content analysis. The cat image is one of the recurring themes in Ekşioğlu's works. The artist has stated that the aesthetic structure and independent nature of cats are the primary reasons why artists admire them. Ekşioğlu has created 15 cat-themed cover illustrations for *The New Yorker* and *MediaCat* magazines. In this study, six of Ekşioğlu's magazine cover illustrations were analyzed and interpreted in terms of design elements such as topic, technique, line, tone, texture, stain, figure-background, composition, proportion, color, and style. Creating works using both traditional and digital techniques, Ekşioğlu addresses contemporary issues and demonstrates his sensitivity by not remaining silent on social matters.

In Gürbüz Doğan Ekşioğlu's illustrations, the style of surrealism is observed to be simple and understandable, and it is aimed to help the viewer to find the reality beyond the visible. The visuals presented are original, striking, surprising, engaging, critical, thought-provoking, and exploratory. Ekşioğlu integrates the humor and critical structure of caricature with the decorative and narrative aspects of illustration, presenting them to the audience in a unique manner. Cats are a recurring theme in Gürbüz Doğan Ekşioğlu's works. According to Ekşioğlu, the definition of a cat includes concepts such as aesthetics, freedom, pride, cleanliness, nobility, capriciousness, peace, and happiness, which he expresses in his interviews. Through his works and applications, he has produced some of the most comprehensive examples of illustration in the graphic field.

In this research, when evaluating six cat-themed cover illustrations that Gürbüz Doğan Ekşioğlu created for two significant magazines in America and Turkey, it was observed that the use of illustrations was predominantly preferred. The magazine cover illustrations featuring cats primarily consist of central compositions. The cat-themed elements used in the magazine covers have become an important aspect of visual communication. Generally, the cat image has been employed as the main theme in the designs, and the characteristics related to cats have been presented to the viewer through a narrative language. The empty spaces and flat areas seen in Gürbüz Doğan Ekşioğlu's works are a method he uses to convey the subject he wants to express more clearly. Ekşioğlu has stated that every viewer looking at his works sees the same message. The artist's place and significance in the history of graphic design have emerged upon examining his works.

The frequent use of empty space by Gürbüz Doğan Ekşioğlu is a principle he relies on to present the main subject more clearly in his designs. It has been observed that, in addition to the literal meanings of the messages intended in the designs, metaphorical meanings are also employed. Technically, in the overall designs, the cover illustrations for *The New Yorker* magazine were created using rapidograph pens for shading and coloring, while rapidograph ink was sprayed. In the *MediaCat* magazine covers, a mixed technique was applied, including watercolor on paper or oil paint on canvas. In the compositions, while the main theme, the cat, is placed at the center, horizontal, vertical, and circular arrangements draw more attention. Proportion and scale emphasize the relationship between size and distance, generally highlighting the cat. In the overall designs, line, tone, texture, stain, and color create a sense of ease, with free line shading alongside the valour effect created by light, medium, and dark tones. The real and visual textures in the designs, along with the occasional spot effects of the technique, stand out. The effects in color transitions create a monochrome effect. The impact of line and color provides a sense of depth.

Although the technique used by Gürbüz Doğan Ekşioğlu in his magazine covers is approached with a traditional drawing style, it also serves the digital age overall. His professional use of techniques, style, interpretation, and approach are influenced by the era he is in. The artist, who analyzes every detail down to the finest points, integrates this with the effects of colored ink through the shading method he employs, creating a powerful visual expression. Gürbüz Doğan Ekşioğlu occupies an important place in Contemporary Turkish art at the intersection of art and design disciplines.